Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҥук!

САНГА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыннан 15 ыйыттан тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 140 (6276) | 1985 сыл. Сэтиннэн 21 күнэ ЧЭППИЭР | Сыаната 3 тарчы.

ССКП XXVII съеһин көрсө — 27 ударнай үлэ декадатын!

«Оҥоһуктарга ороскуоттанар үлэни ырыйатыы, үлэ бириэмэтэ сүтүүтүн сарбыйыы, сабыс-саҥа техниканы уонна технологияны олохтоһун иһин активнайдык охсуһуохха, бэрэдэги уонна дисциплииннэни бэҕэргэтуохха, нуормалаһыны туһсаран иһиэхха, үлэ научнай тэрээһинин нэскиллэах көрүҥнэрин кэҥэтиик туттуохха, производство культуратын үрдэтиэххэ, үлэ коллективтара барыа ордук бигэ буолуулларын ситиһиэххэ наада».

(ССКП Программатын саҥа редакциятын бырайыагыттан.)

САҤА КИРБИИЛЭРИ БЭЛИЭТЭНЭЛЛЭР

«Мүгүдэй» совхоз Толооннооду отделениетын мааныыларыттара сыл саҕаланыарыттан бырдии ыаҕытан 1823 кг үүтү ыаталар. Кинилэр сыл түмүгүнэн 2000 лаах кирбиини ыллар соругу туруорунуулар. Оттон эдэр мааныыстар А. К. Баранова пятилетканы түмүктүүр сылга хас бирдии ыаҕыттан 2500 кг үүтү ылаары эбэҥэтэлистибэлэхтэр. Кини болдьоммут кирбиитин сыл уон ыйын түмүгүнэн аһара толордо: бирдии ыаҕыттан 2562 кг үүтү ыата. Сыл бүтүүр диэри хаалбыт кэмиэ өссө 170 нуу кг үүтү ылаары сорук турубрунна.

Ыанныыстар съезд иннинээҕи докуһуоннар бырайыактарын кэтиг биирэбилиэн көрүстэ уонна кыстын устатыгар хас бирдии фуражнай ыаҕыттан 1370 кг үүтү ыырга үрдэтиллибит эбэҥэтэлистибэ ылынна.

Толоон биригэдэтин бастыг мааныыстата В. М. Захаров-эмиэ партия XXVII съеһин үлэнэн кэрэ-бэлахтээх көрсөргө дьулуһар. Кини быйыл 3000-лаах кирбиини ыларга сорук туруоммута. Владимир уон ый түмүгүнэн хас бирдии ыаҕыттан 2719 кг үүтү ыата. Мааныыстар жилэ тыллан толорор ыыахтаннар. Кини кыстык устатыгар бирдии ыаҕыттан 1200 кг үүтү ылаары эбэҥэтэлистибэлэнэр. Бу аспыт кыстыкка туруорummут соругнаабар 300 кг үрдүк.

А. ВАРЛАМОВ.

ЫАМЫ ҮРДЭТЭР ИҺИН

Болтовоҕо хас да бастыг мааныыстар үүтү ыаһын сыллааҕы былаанарын аһары толортоотулар.

Ордук чорботон «Сардаана» ферматтан К. К. Кривошапкиналы уонна Н. А. Седалищевы аатталлаах сэп. Отделение опыттаах суосүһүттэриттэн бирдэстэрэ Клавдия Константиновна сыл уон ыйын түмүгүнэн фуражнай ыаҕын ахсыттан 1492-лии килограмм үүтү ыан сыллааҕы былаанын 124,5 бырыыһын толордо. Кини быйылгы кыстыкка 1000 килограммнаах кирбиини ыларга соруктанар. Оттон Николай итэ кордоруунуу 1578 килограмма тиэрдэн сыллааҕыттан 8,3 бырыыһын туоһарда. Фермаҕа үүтү суобастаахтык үлэлээбит бу комсомолец соторуутаабыта Советскай Армияҕа сулууспаҕа ыытылынна.

Ыанныын фермалар коллективтарын састааба Хатылы орто оскуолатын выпускниктарынан бэҕэргэтүлүннэ. Эдэр мааныыстар бу түбүктээх идеэҕэ хайыы-үйэ сыстан үүт ыамын үрдэтэн эралаах иһиэн ордук кэрэхсэтэр. Хоloобуор, «Кэскил» фермаҕа үлэлиир Зинаида Монастырева кыстык бастаҥы ыйыгар хас бирдии фуражнай ыаҕыттан 111-дии килограмм үүтү ылан графиктаах 29 бырыыһын аһарда. Кини дьоҕэтэ Полина Павлова бойытын эмиэ кыһаныылаах үлэһит быыһыгынан көрдөрдө. Полина аҥардас алтыныыта бу хаачыстыбаннай көрдөрүүнү 135 килограмма тиэрта.

Эдэр суосүһүттэр ыамы үрдэтэр иһин надиалэтээҕи куоталаһыыта кэхтөөхтүн ыытталлар.

К. НИКИФОРОВА.

Эрэлин: Эрвстаин аатынан совхоз Хонтоҕостооҕу отделениетын Мэлдьэхситигэр Н. Н. Пестерев биир тоҥүү механизатор, бастыг булчут.

Николай Николаевич миниэр мигэтин, «Бураныы», ханнык да тымныыга тоҥмот гына набикалаан, оҕохтоон мраах үрэхтэриттэн, күөллэриттэн бултуур.

Кини пятилетканы түмүктүүр сыл бастакы кварталыгар 900 солкуобайдаах ыллаанаах туллаан сорудаҕын балтараа бүк толорбута. Бастыг булчут партия XXVII съеһин достойнайдык көрсөр иһин куоталаһан төрдүс кварталга 1500 солк. «сымнаҕас көтүү» Ийэ дойду валютнай фондуттар киллэрэргэ эбэҥэтэлистибэ ылынан, аар тайҕаҕа тахыста.

Снимокка: Н. Н. Пестерев.

П. Оконешников фотота.

Көмөбутун күүһүрдэбит

«Сельхозхимия» холбоҥук коллектива общественнай сүөһү быыылгы ыстыгын- ситиһиилэхтик атаарыыга совхозтарга боччумнаах көмөҥү оторуоба.

Коллектив ыстык ыйдарыгар оройуон совхозтарыгар ыраах Золотинкаттан 800 тонна комбикорму, Нуоталаттан уонна Лена эмиэ аттыгыттан, 200 тонна престаммит отту таҥарга быһаарынна. Автотранспортчыктар фермалар котельнайдарыгар итиэннэ кормокуухнэлэргэ 400 тонна таас чөҥө тиэрдэхтэрэ.

Общественнай сүөһүнү эбии аһылыгынан хаачыйыыта эмиэ быһаччы көмө оҥоһуллуода. Ол курдук, Суоруруускай аатынан совхоз итиэннэ шефтээх «Мыҥдаҕайы» совхоз Соловьевкаҕы отделениетын фермаларыгар эбии аһылыкка анаан дуҥа астарылларыгар. Биир «Беларусь» тракторга былыык хостуур агрегат туруорулларын үлэлэтиллиэҕэ. Итиннэ тэҥэ шефтээхтэрбитигэр ыстык тэрээһиннэргэ субуотуннуктары оҥортуохпут.

Е. КОРКИН,
партийнай тэрилтэ секретара.

Пятилетка сорудаҕа аһарылынна

Чурапчыгаҕы суолу тутар-ремонтуонтуур учаастак коллектива уон биирдэс пятилеткаҕа 3 мил. 659 тыс. солкуобайдаах үлэни ыытыахтаах. Былаанын, 3 мил. 898,7 тыс. солкуобайдааҕы оҥорон, 101 бырыыһын толордо. Быйылгы былаан эмиэ кыратта суох — 750 тыс. солкуобай. Оны 795,7 тыс. солкуобайдаҕы оҥордо.

Ити кэмиэ учаастак рабочайдара олорор саҥа дьиэлэрэ, квартальнай котельныйы тутуллан үлэҕэ киллэриллиилэр. Материальнай базаны бэҕэргэтүүгэ улахан болдьомто ууруллар. Ол курдук, 43 миэстэлээх таас гараж аҕыллаата түгэрилиннэ.

П. НАУМОВ.
учаастак ыллаабыынай инженера.

Сыллааҕыны — болдьоҕун иннинэ

В. В. Кузьмина — Хаһахсыт отделениетын опыттаах суосүһүттэриттэн бирдэстэрэ. Кини туос бэлэтигэр үрдүк көрдөбүлэ, туруорummут сыалын-соругун толорорго дьулуура биргэ үлэлиир дьонугар улахан сабыдыалаах. Варвара Васильевна сыл саҕаланыаҕыттан фуражнай ыаҕын ахсыттан 1800-туу килограмм үүтү ыата. Итиннэ пятилетка түмүктээһиннээх сылыгар ыыммыт эбэҥэтэлистибэтин бу күннэргэ толорор ыыахтанна.

Сыллааҕы соругун болдьоҕун иннинэ толорор ыыахтаммыт оссо бинир бастыг ыанныыстыттан С. П. Дорофеев буолар. Семен Петрович сыл аспыт уон ыйыгар хас бирдии фуражнай ыаҕыттан 1565-тии килограмм үүтү ылла. Кини кыстык бастакы ыйыгар ыамы нантаппата, ыаҕын ахсыттан 147-лии килограмы ыан куоталаһыыта бастаата.

В. САВВИНА.

ИЙЭ ДОЙДУ УСТУН

МОЛДАВСКАЯ ССР. Торообүт-үөсүэбит Лядовены салаанньаларыгар куораттан эдэр дьон төнүүлэрэ эдьбэтэ. Манна саҥа кэрэ костүүлээх уулуссалар, коттеджтар, баар буоллулар, олохдьаһах сулууспатын приемнай пуунна аһылынна. Бельскэйдээҥи 2 №-дээх суолу тутар идэтийбит управленнеҕа үлэлээбит Иван Припа эмиэ кэлбитэ, манна ыаҥы массыынанан ыаһын маастарыынан үлэлиир.

Бүгүн Иван Припа ССКП XXVII съеһин көрсө социалистическай куоталаһыыны баһылаан-көҥүлэн иһээччилэртэн бирдэстэрэ. Фуражнай ыаҕын ахсыттан күҥүн 12-лии кг үүтү ыыр. Массыынанан ыаһын маастардарын республиканскай конкурстарыгар иккис миэстэни ылбыта.

Снимокка: Иван Припа.

ССТА фотохрониката.

Тутааччылар ударнай тэтимнэрэ

МОСКВА. Ямбург — Елец-1 былааны таһыынан газопроводу тутуурга Главтрубопроводстрой подразделениелар чуолкайдык, эрэлэ-дохсуннук үлэлиллэр. Эбэҥэтэлистибэ дьоҕуннаах пуунна толорулунна: магистраль 410 километрдаах учаастаҕа болдьох кинээс үлэҕэ киллэриллиннэ. Кини Мордовияны, Горьковскай, Тамбовскай уонна Липецкай уобаластары үөгүүрдүүр. Главка пятилеткатааҕы сорудаҕын ситиһиилэхтик түмүктээтэ. Сүрүн кордоруулэр куоҕарылыннылар. 1981 сыллтан бэттэх 16565 километр уҥуннаах, былаанна ыытыллыбыт тутуллубут дьиэлэр уоһсай пэнэрэ 138 тыс. кв. метргэ тэҥнэстэ, онтон 20 тыс. кв. метра былаанны таһыынан тутулунна.

ТЕЛЕФОН ТЫРЫЛЫЫР

ИГАРКА (Красноярскай кыраай). Игарка олохтоохторун квартираларыгар телефон ниэ тогул эдьбэтэ. Майна саҥа телефонный станция үлэлээн киирдэ. Билигин маҥтан дойду ханнык бөҕэрэр муннутун кытары сибэҕэтэһиэххэ сөп.

(ССТА).

ССКП Программатын саҥа редакциятын, партия Устаабыгар уларытылар бырайыактарын дьүүллэһиллэр

ЭТИИЛЭРИ КИЛЛЭРЭЭЛЛЭР

— ССКП XXVII съеһиттэр биэрэгэтиллиэхтээх партия үһүс Программатын саҥа редакциятын бырайыага диринг нэ хоһоонноох, судургутук, ойдонумтуетук суруллубутун биирэбилиэн биллиэстэн, — диэтэ очнай-заочнай оскуола партийнай тэрилтэтин уопсай мунньаҕар учуутал И. Д. Неустроев. Араатар итиннэ салгыы Программа саҥа редакциятын бырайыагын бастакы чаастыгар «Биллиэн ааҥ дойдуга прогресс уонна реакция күүстэрин иэдэс ардыларыгар охсуһуу» разделга үһүс абзацка уларытылары киллэрэргэ этэр. Чуолаан «ааспыт уонунан сыллар социалистическай тутуу практикатын байыттылар» диэн кэпситтэн пролетариат диктатуратын ураты форматын быыыытыран народнай демократия буоларын, диэн эбэн биэрэргэ этэр. Ити кэпситтэн кэлэр этиини «Оны сэргэ бу уонунан сыллар опыттара социализм тутуутун уонна сайдыытын уопсай закономерностара — рабочай кыраас баһынай аймах союзтара баһылыыр оруоллаах үлэлиттэр быластара — диэн уларытарга этии киллэрэр. Итиннэ социализм тутуутун итиннэ баһынай-аймах оруолун чорботон бэлиэтиир наада, диэтэ кини. Итиннэ салгыы таб. Неустроев эмиэ бу абзацка «Кини аайыттан — дьоҕурунан, кини аайы — үлэтинэн» диэн принципы олохтоҕун» диэн кэпситтэн «культурнай революцияны оҥоруу» диэн эбэн биэрэргэ этэр.

Ити курдук, ССКП Программатын саҥа редакциятын уонна партия Устаабыгар уларытылар бырайыактарын дьүүллэһиигэ кэммунистар барыа тыл этиилэр, кэккэ этиилэри киллэрдилэр.

ССКП Устаабыгар уларытылар бырайыактарын дьүүллэһиигэ мунньахтарынан сүпсүгүрүүнү ааҕыгар иннитэн алтыс раздел 54 параграбыгар маҥнайгы сүһүөх партийнай тэрилтэлэр ыйаайы мунньахтылларга коруллубутун оннугар кварталга иккитэн итэҕэһэ суох мунньахтыылларын көрөр сөптөөх диэн этии киллэрилиннэ.

Мунньах ССКП XXVII съеһин иннинээҕи докуһуоннар бырайыактарын дьүүллэһиигэ, итилэр нэ хоһооннорун хас бирдии кинээхэ тиэрдэргэ уураах ылынна.

С. НИКОЛАЕВ.

КЫҺЫЛ МУННУКТАР ОРУОЛЛАРА

Партийнай олох

Партийнай тэрилтэлэр быһаччы салайыыларынан сельскэй Культура дьиэлэрэ, библиотека филиаллара миэстэлэргэ Кыһыл муннуктары оҥоруу, фермалар уонна производственнай коллективтар үлэһиттэрин социалистическай куоталаһыыларын сырдатыыны тэрийэр эбээһинэстээхтэр. Манна бу үлэ сөптөөхтүк туруоруллубут сирдэригэр Кыһыл муннуктар былааннара уонна эбээһинэстибэлэри толоруута коллективы көҕүлүүр, түмэр күүһүнэн, агитационнай-массабай үлэ кииннэринэн буолаллар.

Кэлин сылларга бу үлэҕэ «Мындаҕаайы» совхоз парткома болҕомтотун күүһүртэ. Манна Кыһыл муннуктары олохтоох Культура дьиэтин, библиотека үлэһиттэрэ уонна отделение специалистара биирдэ түмсэн үлэлэтэллэр. Сүөсүһүттэргэ бэсиэдалар, политинформациялар тэриллэн-кэмигэр ыытыллаллар. «Юбилейнай» ферма Кыһыл муннугар киирдэххэ көстүүлээх миэстэҕэ ССКП Программатын саҥа редакциятын, партия Устаабыгар уларытыылар итиэннэ ССРС кэлэр пятилеткаҕа уонна 2000 сылга диэри социальнай- экономическ а й сайдыытын сүрүн туһаайыыларын Быраайыактара аналлаах стендэлэргэ ыйаммыттар. Манна ССКП XXVII съеһин көрсө Бүтүн Сойуустааҕы социалистическай куоталаһыыга кыттан сүөсүһүттэр ылыммыт эбээһинэстибэлэрэ көрдөрүллэр. Ол аннынан ким төһө үүтү ыабыта, бастаан эбэтэр хаалан иһэрэ экраҥҥа сырдатыллан иһэр. Ферма Кыһыл муннугар «Бастыҥ опыты олоххо», «Үлэһит киһи чиэһэ», «Спорт сайдыыта», «Литература уонна искусство ситиһиилэрэ», «Харыстаныаҥ буолуу» стендэлэр, дуоскалар оҥоһуллубуттара кэрэхсэбиллээх. Барыта киһи болҕомтотун тардар.

Үлэ хааман иһиитэ, үчүгэйдик сырдатыллыыта үлэһиттэр активностарын үрдэтэр. Оннук да буолан манна производственнай мунньахтар, Сүөсүһүттэр күннэрэ тэрийиилээхтик ыытыллаллар—хас биирдии үлэһиккэ ордук тиийимтиэлээр уонна көдьүүстээхтэр.

Нам, Горнай оройуоннарын үлэһиттэрин уонна ыччаттарын быйылгы кыстыкка ыҥырыылара, күннээҕи үлэҕэ олоххо өрө күүрдээ көрдөрөр агитация хас биирдиилиттэн үлэҕэ түмэллэр, диэн ыанньыксыттар кэпсииллэр. Социалистическай куоталаһыы күннэтэ көҕүлүүр буолан отделениеҕа саҥа инициативалар, кэрэхсэбиллээх бачыымнар күөрэйэллэр. Бу күннэргэ съезд иннинээҕи докумуоннары дьүүллэһииннэн сибээстээн сүөсүһүттэр, бэйэлэрин кыахтарын аҕыйахта көрөн баран, кэлэр пятилетка бастакы күннэриттэн ордук таһаарыылаахтык үлэлииргэ быһаарынан саҥа соруктары бэлиэтииллэр. Владимир Диодоров старшайдаах Кыстык Күгда фермата I корпуһун ыанньыксыттара күһүн ылыммыт эбээһинэстибэлэрин хаттаан көрүннүлэр. Кинилэр урукку кирбиилэрин кыстык ыйдарыгар 100 кг үрдэтэргэ быһаарынныылар. Итиннэн быйылгы кыстыкка хас биирдии фуражнай ынахтан 1200 кг үүтү ыырга хардары эбээһэтэлистибэ ылынан съезд иннинээҕи күүрээннээх күннэргэ Соловьев отделениетыттан «Сардаана» ферматын коллективын социалистическай куоталаһыыга ыҥырдылар.

Ол эрээри оройуоҥҥа бары Кыһыл муннуктар итинник тэрээһиннээхтик, былааннаахтык үлэлии буолбатахтар. Сорох фермаларга уонна производственнай тэриллэлэргэ, гараастарга, о. д. а. производственнай объектарга Кыһыл муннуктар көрдөрөн агитациялара, социалистическай куоталаһыыны сырдатыылара, бастыҥ опыты тарҕатыылара көрдөбүлгэ эппиэттээбэт.

ССКП XXVII съеһин көрсө тэнитиллибит үлэҕэ үрдүк күүрээни салгыы күүһүрдүүгэ, быйылгы кыстыгы итиэннэ пятилетка бастакы сылын соруктарын ситиһиилээхтик толоруута Кыһыл муннуктар оруолларын салгыы үрдэтиигэ партийнай тэрилтэлэр үлэлэрин күүһүрдүөхтээхтэр.

П. БОРИСОВА,
ССКП райкомун пропагандаҕа уонна агитацияҕа отделын сэбиэдиссэйин солбуйааччы.

XXVIII оройуоннааҕы партийнай конференция делегаттара

Саһарҕалыын көрсүһүү

Зарисовка

ИННИГЭР айан суола тыргыллар. «Урал-375» рулугар эдэр киһи олорор. Киһи бүгүн хаһааҥҥытааҕар даҕаны эрдэлээн турда. Күн сырдыгын баттаһа эргиллэр баҕалаах. Сотору чохтоох Харбалаах кэлиэҕэ. Ону билэрдиҥ массыына мотуора биир-тэҥник быһыгыныыр. Бу кэмнэ техника уонна киһи туох эрэ биллибэт, бүтэй үөрүүнэн куйһар күүс умсулҕаныгар уйдаран, киһи эрэ модьуйуутун улгумнук толорон иһэргэ дылы буолаллар. Айан умсулҕана, суол тардыыта диилларэ, араата, ити буоллаҕа дуу?

Болтоҥо нэһилиэгин Кындалын биир бүччүм алааһыгар колхоустаах кэргэннэргэ төрөөбүт-үөскээбит Егор Егорович П о п о в Т а а т т а уонна Түбэй урахтарын чүөмпэлэрин сырдык, ыраас ууларыгар сөтүөлээн оҕо саас дьоллоох кулууттүнээ чаҕаарбыт бэйэтэ билигин, этэргэ дылы, сирин сиксиигинэн айаннаан суол-аартык тутан истэҕэ. Киһи массыына рулугар олорбута быйыл ахсыс сыла.

Бээрэ, киһи үлэтин биографията хайдах саҕаламмыта этэй? Болтоҥо икки, Чурапчы икки ардыгар биэрэс тэбэн орто оскуоланы 1967 сыллааххха үөрэнэн бүтэрбитэ. Киһи бэс ыйын биир чаҕылхай сарсыардатыгар ситии-хотуу аттестатын кытта биирдэ тракторист идэтэ иннэрилиибитин биттэргэтэр дастабырыаннаны илиитигэр тутан үөрбүтэ-көппүтэ. Ол эдэр киһи үлэһит буолан олоххо үктэнниитин бастакы үөрүүтэ этэ. Ити сайын Егорга трактор итэҕэйиллибитэ.

От-мас тиэйиитин түбүгэ хаһан бүппүтэ баарай? Егор онно барытыгар тиийэн-түгэнэн, ултумнук сылдьара. Киһи үлэлиирэ уонна тахсылаахтык үлэлиирэ наада этэ. Сэттэ оҕолоох дьиэ-кэргэн, бастаан аҕалара Егор Спиридонович, онтон ийэлэрэ Александра Михайловна утуу-субуу кэриэтэ өлөннөр, олоҕо дьаһаҕа билэ ыраабыта. Егор—ыал үһүс оҕото.

Трактор кыаҕын муҥутуурдук туһаныы производство булгуччулаах модьуйуута буоларын эдэр механизатор үлэлээн истэҕин аайы дариэннэтин өйдөөбүтэ уонна ону ситиһэр суолун көрдөөбүтэ. Кырдьык, киһи тахсылаахтык үлэлээбитэ. Бу сылларга совхоз тэриллээн дьон-сэргэ саҥаата улаханнык өрө көтөҕүллүбүт кэмэ этэ.

Егор олоҕор саҥа баҕата сыллар саҕаламмыттара. Киһи 1968 сыллааххха Советскай Армия кэккэтигэр ыҥырыллан Муоратааҕы Байыаннай флотка сулууспалаабыта. Эдэр киһи Ийэ дойду үлэлээһинигэр уонна техниканы үчүгэйдик көрүүгэ. Холбоһук кырдьаҕас шофердарын П. Г. Климов, Ф. Н. Иванов сүбэлэрин ылынан «Урал» дизельнэй уматыктыын киһорбута. Ити киһиэхэ күннээҕи уматыгы баланнаһа тэгүл ыраанны ороскуоттуур кыаҕы биэрбитэ, оттон массыына кыамтатын лаппа улаатыннарбыта.

Шофер. Түбүктээх үлэ. Бу сыллааҕах, ол эрээри ону, харахтан сыһыы ытык кирбиилэрин сэргэхтик харабыллаабыта.

1971 сыл сааһыгар Егор ахтылҕаннаах Кындалыгар эргиллэн кэлбитэ уонна трактор рулугар олорон эмиэ үлэлээн тигинэтэн-таҕынатан б а р-быта.

1974 сыл үүммүтэ. Бу сыл киһи ССКП чилиэнинэн ылыллыбыта. Ити сыл эдэр ыалга өссө биир улахан үөрүү эбиллибитэ—бастакы оҕолоро Александр төрөөбүтэ. Егор Егорович үс сыл буолан баран, Якутскайдааҕы автошколаҕа үөрэххэ киирбитэ. Үөрэҕин бүтэрээт «Сельхозтехника» холбоһугун шоферунан ылыллыбыта. «ЗИЛ» автомашина рулун тутан Харбалаахтан чоҕу таһыыга сылдьыбыта.

1980 сыллааҕы муус устар Егор Егоровичка өссө биир үөрүүнү аҕалбыта. Хас да шофердар Большой Невертэн саҥа автомашиналары аҕала барбыттара. Киһи онно аан бастаан билбитэ заводтан тахсыбытынан техниканы айааһааһын үөрүүтүн. «Урал-377», кырдьыга даҕаны, күүһэ-уоҕа бөлүсхана, үтүөкэннээх массыына! Уонна түгэнэ баара—саҥа пятилетка бастакы сылын кирбиитэ этэ!

Киһи олоҕун биэс сыллаах кирбиитэ суола-иннэ суох аастата. Егор билэ-көстө ситиһиилэннэ, опыттарда. Ол торда туохханый? Ол, бастатан туран, аҕан-суоттаан ылбыт курдук, устан иһибиһэр. ситтэрбэт кэрэ алыптаах иһэ эбээт! Уонна кэһүппэтэх оттүттэн түгэннэрдээх да буолааччы. Егор Баатаҕай суолун тутуһан айаннаан испитин саҕаата. Суолтан туораан ол киллэринэ олорбуттара. Иккиэ этилэр. Эмискэ ниниллэригэр массыына бараа тэһиа түспүтэ. Эдэркээн бэйэлээх нуучча уола кабиниаттан тахсан кэлбитэ уонна:

—Табаарыстаар, алдьаннытыгыт дуу туттуй?,—диэн ыйыппыта.

—Суох, этэҥҥэбит, Аһыы олорбут,—диэт уолаттар сыҥайсан биэрбиттэрэ.

Егор онно улахан суол улахан да культуралаах буолар эбит диэн санаабыта. Билбэт киһитин сылаас сыһыаныгар махтаммыт ол түгэнин билигин даҕаны умнубат, өйдүүр.

Шофер киһиэхэ төгүүхатыы, онтон да атын түгэннэр баар буолааччылар. Биирдэ Владимир Колмогоровтыын аргыстаһан Большой Невердэн испиттэрэ, Чульмаҥҥа тиийбиттэрэ. Сарсын бэлэтинэ... Ыскылааттар үлэлэрин баттыыр наада. Уолаттар түүннэри-күнүскүнэри түһүнэн кэбиспиттэрэ. Утуктаамаары кабиниаттан ойон тахсан, ырбаахыларын устан, хаарынан суунан-суунан айаннаабыттарын санаан Егор бэйэтэ бэйэтигэр мичээрдээн ылла... Кинини айан бартыга угуйар.

х х х

Пятилетка уонна киһи. Ийэни дойду социальнай-экономическай олоҕун айсар, айымньылаах күүстэринэн буолаллар. Егор Егорович даҕаны куһаҕана суохтук үлэлээтэ. Биэс сыл устата 1 мөлүйүөн 240 тыһ. тонна-километры оҥоруохтаах былаанын түөрт сыл тоҕус ыйга 1 мөлүйүөн 314 тыһ. тонна-километры оҥорон лаппа аһардаҕа. Таһаҕаһы таһыы былаанын 127 бырыһыан толордо.

Уон биирис пятилетка түмүктэниэхээх сылыгар, ССКП XXVII съеһигэр бэлэмнэнии күүрээннээх кэмигэр киһи 250 тыһыынча тонна-километры оҥоруохтааҕын, 295 тыһыынча тонна-километрга тиэрдэн былаанын 118 бырыһыан толорбутун туһунан сотору-таахыта рапордаабыта.

Егор Егорович Попов пятилетка түөрт сылын түөрт ыйыгар 5391 литр бензини, 6002 литр дизельнэй уматыгы кэмчилээтэ. Кырата суох ситиһии, ырата суох кэмчилээһин! Ити барыта—рабочай-коммунист дьүккүөрэ, айымньылаах үлэтин түмүгэ.

«Сельхозтехника» холбоһук коммунистара сөбүлэҥнэһиитэ буолбут бэйэлэрин партийнай мунньахтарыгар Егор Егорович Попову биир санаанан буолаары турар XXVIII оройуоннааҕы партийнай конференцияҕа делегатынан талан улахан итэҕэли сүктэрдилэр.

х х х

«Сельхозтехника» холбоһукка Егор Егорович Поповтар иккиэлэр. Икки шофердар. Саһылан аҕатын киһи ааттаан Егор I, аҕаралаабытын Егор II диэн холбоһук дьоно бэйэлэрэ билсиһээнэ сүрэхтээбиттэрэ. Егор II билигин эмиэ хайыы эрэ айаннаан күнүстэн эрдэҕэ диэн санаабыттан Егор I бэйэтэ да билбэтинэн мичээрдээн ылла...

«Ээ, эн эбиккин дуу, дорообо!» диэбиттэн чохтоох Харбалаах дьэлэрин сарсыардааҥҥы буруоларын тахсан эрэр күн сардааҥатын күөгүгэр тыргыһан, эҕэрдэлии кирүстүлэр Саһарҕа! Сарсыҥҥы эмиэ саһарҕа көрсүһүү!

Сэмэн ТУМАТ.

МАННА ИЛЬИЧ СЫЛДЬЫБЫТА

ЯРОСЛАВСКАЙ УОБАЛАС. Переславскайдааҕы Горкига Ленинскэй мемориальнай комплекс өссө биир тутууттан—«булчут дьиэтинэн» баайытылынна. Манна В. И. Ульянов 1894 сыллааҕы от—атырдьах ыйдарыгар тохтоон ааспыта.

Владимир Ильич Алексей Ганшин ыҥырыытынан кини Переславскай уездка баар «Горки» диэн имениетыгар кэлбитэ. Онно өччөлөргө В. И. Ленин «Норуот доҕотторо» диэн кимнээхтэрий уонна кинилэр социал-демократтары утары хайдах сэриилэһэллэрий?» диэн айымньытын бастакы уонна иккис тэһаатыларын бэчээттэнэллэрэ.

Переславскайдааҕы мемориальнай комплекска уон алта сыл устата 225 тыһыынчаттан тахса киһи сырытта. Кини советскай уонна кыраныысса таһыттан сылдьар ыалдьыттарга революция сирдьитин олоҕун уонна үлэтин толору үөрэтэр, Ленин геройа улууканын дириҥник өйдүүр кыаҕы биэрэр.

Снимоктарга: Переславскайдааҕы Горкига «булчут дьиэтэ»;

Владимир Ильич Ленин үлэлээбит хоһо.

Б. Саранцев фотота.
ССТА фотохрониката.

Комсомольскай олох

БЭЙЭ АКТИВНОҺА ЭЛБЭҔИ БЫҺААРАР

Интернат- оскуолатааҕы маҥнайгы сүһүөх комсомольскай тэрилтэ учуотугар 44 комсомолец турар. Кинилэр бэһыйар үгүстэрэ ыытыллар бары дьаһаллары активнайдык кытталлар, анаммыт үлэлэригэр эппиэттээхтик сыһыаннаһаллар. Ыччаттар көҕүлээһиннэринэн «Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат» киновечер, «Көлүөнэлэр көрсүһүүлэрэ», «Үөрэххэ быраап», о. д. а. тематическай биэчэрдэр, «Чэйиҥ эрэ, уолаттар!» конкурс, «Ийэм, аҕам уонна мин—спортивнай дьиэ кэргэн» күрэхтэһии, о. д. а. дьаһаллар ыытыллыбыттара.

Дьаһаллар ыытыллаллар. Ол эрээри, тэрийээччилэр төһө эмэ сүүрэкэтэ сатаабыттарын үүдүнэн, сорох ыччаттар күлүккэ хаалаллар, кэлэннэр көрөөччү, туораттан кэтээччи эрэ буолаллар. Ити уолаттарга ордук сыһыаннаах. Тематическай биэчэрдэргэ үгүстүүгэр эрэ кэлээччилэр эмиэ аҕыйаҕа суохтар. Нэһилиэнньэҕэ ыытыллыбыт «Ийэм, аҕам уонна мин спортивнай дьиэ кэргэн» күрэхтэһиигэ баара-суоҕа 3 эрэ дьиэ кэргэн кыттыбыта, оттон кинилэр ахсааннара 20-чэҕэ чугаһыыр.

Ыччат пассивноһын хайдах гынан туоратыахха сөбүй? Маныаха комсомольскай тэрилтэлэр тугу оҥоруохтаахтарый? Мин санаабар, бастатан туран, кинилэр бэйэлэрин саналарын аһаҕастык этэргэ уонна ону көмүскүүргэ үөрэниэхтээхтэр. Оттон онуоха комсомольскай мунньахтар улахан оруоллаахтар. Билиҥҥи уопсай комсомольскай мунньахтарбытыгар тыл этээччи букатын аҕыйах буолар. Сорохтор көҥдөй көҥүстэрэ эрэ кэлэн олороллор. Комсомольскай мунньахтары бүлэ сатаан буолбакка, бу коллектив олоҕор чопчу сыһыаннаах, ыччаттары долгутар боппуруостарга ыһаталыахха.

Иккиһинэн, анаммыт үлэ иһин эппиэтинэһи күүһүрдүөххэ. Комсомолецтартан оскуола үөрэнээччилэриттэн производственнай баһаатайдар анамыттара эрэри үлэлээбэттэр, педотряд үлэтин түмүгэ эмиэ суох, «Комсомольскай прожектор» уота-күөһэ суох үлэлээтэ. Ити барыта комсомолецтар олоххо позицияларын өссө да намыһаҕын көрдөрөр. Анаммыт дьыала иһин эппиэтинэс, уопсай дьыала туһугар кыһамньы чувствотын киһи эдэр саастарыгар иҥэриниэхтээх.

Олох интэриэһинэй, баай ис хоһооннооох буолуута бэйэ активноһыттан, олоххо позициятыттан быһаччы тутулуктаах. Эдэр дьон олоҕу туораттан кэтээччи буолбакка, оҥорооччу, айааччы буолуохтаахтар.

М. СЛЕПЦОВА,
комсомольскай тэрилтэ секретара.

ААҔАН-СУОТТААН, КӨДЬҮҮСТЭЭХТИК

Оройуон совхозтара пятилетка түмүктээһиннээх сылын үс бастакы кварталыгар бородууксуйаны атыылааһынтан «тыаһына нэһилиэнньэ» тэрилтэлэргэ араас оҥоһуку оҥоруутттан 10 мөл. 710 тыһ. солкуобайдаах дохуоту киллэриэхтиттэрэ. Бу көрдөрүү сыл түмүгэр 18 мөл. солкуобайы тиийэрэ сабаҕаланар. Үүтү государствоҕа атыылааһынтан 7 мөл. 811 тыһ. солкуобай, эти туттарыыттан 8 мөл. 347 тыһ. солкуобай дохуот киириэҕэ. Бу былааҥҥа көрүллүбүттүүгэҕэр үүнэ 528 тыһ., экэ 303 тыһ. солкуобайынан ордук. Итинтэн 829 тыһ. солкуобайа государствоҕа үүтү, эти туттарыы былаанын аһара толоруу суотугар ылыллыаҕа. Холобур, «Мугудай» совхоз 258 тыһ., «Мындаҕаайы»— 230 тыһ., Субуруускай аатынан совхоз 197 тыһ. солкуобайдаах дохуоту былааны таһынан аахсаллара күүтүллэр. Маны таһынан «Мугудай» совхоз үүт хаачыстыбатын үрдэтииттэн ылар эбии дохуота сыл түмүгэр 114 тыһ. солкуобайга тиийиэҕэ. Оттон Эрилик Эристиин аатынан, Субуруускай аатынан уонна Карл Маркс аатынан совхозтар 203 тыһ. солкуобайдаах харчынан дохуоту үүт хаачыстыбата намыһаҕыттан сүтэриэллэрэ сабаҕаланар. Ааҕардас эриликтэр сүтүктэрэ 166 тыһ. солкуобайга тиийэ улаатар күүтүллэнэ.

Оройуон совхозтара эти, үүтү государствоҕа туттарыыны онус пятилетка орто көрдөрүүлэриттэн үрдэтии суотугар сыл түмүгүнэн 1 мөл. 176 тыһ. солкуобайдаах надбавканы аахсаллара

Экономика боппуруоһа

сабаҕаланар, ити былаантан 351 тыһ., былырыингыттан 47 тыһ. солкуобайынан ордук буолуоҕа. Барыллааһын быһыытынан оройуон үрдүнэн 1 центнер үүт себестоимоһа былааннаммытынааҕар 5 солкуобайынан, ынах сүөһү привеһин 1 центнерин себестоимоһа 33 солкуобайынан, бурдук уонна от себестоимостара туһааннааҕынан 10 уонна 3 солкуобайынан үрдүөхтэрэ. Бу сүрүн биричиинэтэ— бородуукусуйа ситэ ылыллыбатаҕар. Ол курдук, бурдук, от хомуурун сезоннааҕы былааннара туолбатылар, кулуну деловой ылыы былааннаммытынааҕар былаан намыһах, ыырайн ылыы, үүт валовой ыамын, привеһин ылыы былааннара эмиэ туолбакка иһэллэр.

Маны таһынан, туора оросхуоттар үрдээһиннэрэ финансовай көрдөрүүлэргэ улахан охсууну оҥордо. Холобур, аспыт үс кварталга оройуон совхозтара сүөһү көнньүнэн өлүүтүттэн 331 тыһ. солкуобайдаах ночооту сүктүлэр. Ити аспыт сыл туһааннаах кэмнээҕэтинээҕэр 28 тыһ. улахан. Сүөһүнү туһата суох сүтэриттэн ордук элбэх ночооту «Чурапчы» уонна «Мындаҕаайы» совхозтар сүктүлэр. Бу ночооту буруйдаахтартан ирдээһини совхозтар экономическай советтара ситэтэ суох ыыталлар. «Чурапчы» совхоз сыл саҕаланыаҕыттан сүтүгүн 3 эрэ бырыһыанын, Субуруускай аатынан совхоз 10 бырыһыанын ирдэһэн төлөттүлэр.

Совхозтар маны таһынан, тоҕус ый түмүгүнэн 63 тыһ. солк. араас көрүллүбэтэх ыстарааптары, пеняны төлөөн кэллилэр. Бу ханна да былааннаммытах ночоот сыл түмүгэр 175 тыһ. солкуобайга тиийэ улаатара сабаҕаланар. Онон, бырыылаан ааҕыынан, хаһаайыстыбалар 1985 сылга былааннаммыт 1538 тыһ. солк. оннугар 1558 тыһ. солк. барсы ылар кыахтаахтар. Ол иһигэр Карл Маркс аатынан совхоз барса былааҥҥа көрүллүбүтүнээҕэр, быһа холуйан 38 тыһ. солк. аччыаҕа, оттон Эрилик Эристиин аатынан совхоз сылы ночооттоох түмүктүүр буолла.

Совхозтарга үлэ-хамнас түмүктэрин ый ахсын балансовай комиссия муҥньаҕар дьүүллээбэн, соттоох түмүктэри оҥостон иһиллэхтээҕэ кыаллыбат. Дьиҥэр, производственнай былааннар туолуулларын харчынан дохуоту уонна тахсыбыт оросхуоттары кытта сибээстээһин балансовай комиссияҕа сүктэриллэр. Кини сүрүн сыалын-соругун—производство нодьүүһүн үрдэтиини, дьон ааҕан-суоттаан үлэлииригн ситиһиини —умнуллуохха. Совхозтар экономическай сулууспаларын иннигэр хаһаайыстыбаннай ахсааҥҥа киллэриллибит подразделениеларга хаһнаһы, матырыйааллары оросхуоттааһыны, транспорт үлэтин, о. д. а. четинэн хонтуруоллааһыны кэлляри дьаһуннаах сорута турар.

Экономическай үлэни тэрийиигэ холобурдаах хаһаайыстыбанан буолуохтаах Карл Маркс аатынан совхоз учетнай-экономическай отдела (начальнига Дьячковскай И. С.) производство иһиннээҕи оросхуоттарын хонтуруоллааһын саҥа ньыматын бастакынан олохтуохтаах. Хомойуох иһин, экономистар үлэни саҕалаан баран, кэнники ыйдарга түмүктэри таһаарбатылар.

Мантан хаалбыт кэмнэ «улнуугэ хаалбыт» чектэри соргүтэн үлэни хонтуруоллааһын саҥа систематын бастакы түмүктэрин таһаарыаҕын. Атын хаһаайыстыбалар бириисэдаларга, звеноларга, фермаларга чегинэн хонтуруоллааһыны 1986 сылтан олохтуохтаахтар. Бары матырыйаалай уонна үп-харчы средстволарын туһаныыны хонтуруоллааһын саҥа ньымата дьон уопсай баайга дуолта сыһыаннарын уларытарга көмөлөһүө. Очуоҕо улахаҥҥа да, кыраҕа да кэмчилээһин хаһ бииргэн кэһи көрдөбүллэн буолуоҕа.

А. РОМАНОВА,
тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай бухгалтера.

Биһиэхэ эппиэттииллэр

Оройуон киинигэр арыгыны атыылааһын олохтоммут бэрээдэгин күруусуйдык кэһиилэр тустарынан «Саҥа олох» алтынньы 17 күнүнээҕи нүөмэригэр «Бэрээдэктээххэ» уонна «Кыым» хаһыат алтынньы 20 күнүнээҕи нүөмэригэр «Карах ааныан, дьаһалгаан» диэн тэбэлэох рейдэбэй бириисэдэ матырыйааллара бэчээттэммиттэрэ. Онон «сибээстээн райсовет исполкомун председателин солбуйааччы **В. М. Неустроев** редакцияҕа биллэрдэ:

«Рейдэбэй бириисэдэ матырыйааллара райсовет исполкомун арыгылааһыны утары охсуһар комиссиятыгар дьүүллэммииниллэр уонна кырдьыктааҕынан билиннилииниллэр. Арыгыны дьоҥҥо сиэттээх тэрүөтэ суох атыылыырга суруунан дьаһаллары биэрталээбиттэрин иһин сельсовет исполкомун секретара Карпова Т. П. сэрэтии ээрилиннэ, эргиэн предприятиетын директора Платонов Г. С. уонна райпо бырабылыанньатын председателин солбуйааччы Ермолаев Л. А. эстарааттаныллар. Олохтоммут бэрээдэги кытаанахтык тутуһууну хааччыйбатаҕын иһин райпо бырабылыанньатын председателэ Монастырев Н. И. маҥнайгы сүһүөх артыйнай тэрилтэ сэмэни биэрдэ.

Оройуон эргиэнин предприятиеларын уонна рейдэбэй бириисэдэ матырыйаалларыгар ахтыллыбыт тэрилтэлэр салайааччылара киинигин арыгыны атыылааһын олохтоммут бэрээдэгин кытаанахтык тутуһаллырыгар этилиннэ».

х х х

Райпотребобщество бырабылыанньатын председателэ **Н. И. Монастырев** «Бэрээдэктээххэ» диэн матырыйаал сүнньүгэн аныы эппиэти ыытта:

«Райпо бырабылыанньата ити матырыйаалынан сибээстээн арыгыны атыылааһыны салгыы бэрээдэктиир дьаһаллар тустарынан боппуруоһу көрдө. Чурапчытааҕы эргиэн предприятиетын директора Платонов Г. С. тыа хаһаайыстыбатын управлениетын үлэһиттэригэр арыгыны атыылыыр туһунан сельсовет исполкомун дьаһала баарын үрдүнэн хос дьаһалы биэрбитин уонна арыгы маҕаһыыныгар кытаанах бэрээдэги олохтооботоҕун иһин кытаанах сэрэтии оҥоһулунна. Ермолаев Л. А. арыгыны атыылыырга дьаһал биэриитэ сэмэлэннэ, кэлэр өттүгэр ону тохтоторугар моһуйуллунна итиэннэ ыйыы оҥоһулунна».

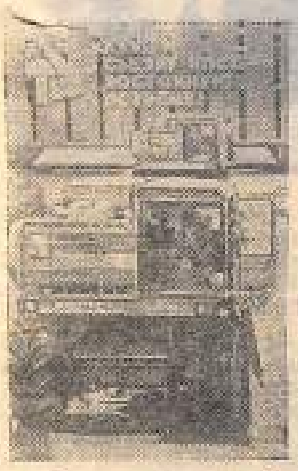

„Ростсельмаш" чуолкай тэтимэ

ДОННААҔЫ-РОСТОВ. Уон бэһис пятилетка түмүктээһиннээх сылыгар «Ростсельмаш» завод коллектива үрдүк оҥорумтуолаахтык, хаачыстыбалаахтык, кэмчилээһиннээхтик үлэлиир. Сыл саҕаланыаҕыттан былааны таһынан 600 модернизацияламмыт «Нива-5 М» комбайннар оҥоһуллан таҕыстылар. 3000 кэриҥэ тонна усулуобунай уматык, 5 мөлүйүөнтан тахса киловатт чаас электроэнергия кэмчилэннэ.

ССКП XXVII съеэһигэр аныллыытыгар предприятие үлэһиттэрэ сэрэбиэркэлээн ситиһиилээхтик барбыт 190 «Дон» сериянай комбайны оҥорон таһаарарга эбээһэтэлистибэ ылыннылар. 1986 сылга тыа сирэ барыта 2000 үрдүк оҥорумтуолаах массыыналары ылыаҕа.

Саҥа көлүөнэ комбайннары оҥорон таһаарыыга бэлэмнэнии коллектив улахан үлэни ыытта. Үлэдии үлэни турар үгүс сыахтарга техническай хаттаан сэбилэниин күүскэ ылыллар.

Снимокка: «Дон» комбайннар наргэттэрэ.

Е. Недерн фотота.
ССТА фотохроникката.

Сүөһү кыстыгa—ударнай үлэ фрона

САТАҔАЙДЫК САҔАЛАММЫТ

520,1 тонна—итиччэ үүтү Субуруускай аатынан совхоз Хатылытааҕы отделениетын сүөсүһүттэрэ уон ыйга государствоҕа туттардылар. Көрдөрүү аспыт сыл туһааннаах кэмнээҕэтиниэҕэр 86,9 тоннанан түпсарыллыбыт. Оттон биир фураһынай ынахтан сыл саҕаланыаҕыттан 1379 кг үүтү ыапар, сорудахтарын 100,8 бырыһыан толордулар. Көрдөххө, улахамнас үчүгэй курдук. Ол эрээри....

—Ынахтан ылыллар бородуукусуйа кэнники кэмҥэ эмиэкэ таҥнары түстэ,—диир отделение управляющайа Г. Н. Анмосов.

Кыстык маҥнайгы ыйыгар үүт ыамын былаана тоҕунна: биирдии ынахтан 107 кг оннугар, баара-суоҕа 78 кг үүт ылыллынна. Ити ханнык да сөбүүчү кэдэхэ түмүгэ буолбатах, ситэһиннэн байэни уоскутунууннан иһыктыныы түмүгэ.

Хатылылар кыстыгы сол тоо х бэлэмэ суох көрүстүлэр. Хотонноор сантаххэ тэйэ турар «ырыаһыт» аанааахтар, алараһдарын быһынан тымныы салгын иинибэнэ көрүү күүлэйдиир. Бурүөһүн тэриилэри, дьэ, аҕалан иһиэрэ сатыыллар. Түннүктэр аргыйа тураллар. Оттон сорох хотоннор бачааҥка дьэрии сыбаһан бүтэ иликтэр. Хата, үгүс күчүмэҕэйдэртэн дьыл сылааһа быыһаабыт.

Кыстык маҥнык сарты-сатаҕай саҕаламмытыгар буруйдаах кимий? «Государственнай тэрилтэлэр үлэһиттэрэ»,—дьиэтиргэх иһин, мункур уһугар тиийэн, сүөһү иитиитин биригэдьиирэ С. С. Кривошапкин итинник толкуйдуур. Оттон соторутааҕыта балыыһа үлэһиттэрэ хотон сыбаарыгар күнүс 2 чааска диэри фермаҕа сылдьыбыттара баара. Ноһуом бэлэммэмэтэх буолан, таах тарҕаспыттара... Бу кэмҥэ Лахалдьы фермытын ынньык хотонугар ноһуом кэмигэр таһаарыллыбакка өрөһөлүү тоҥон, сүөһү оннун ыраастыыры мэһэйдии сытара. Фуражир Н. С. Говоров эбээһинэһин толорбокко общественность уочарат таах субуотунньугун күүттэрэр буоллаҕа дуу?... Манна киһи ордук бэркиһиирэ диэн баар, сүөсүһүттэр бэйэлэрэ даҕаны үлэлиир сирдэрин ититэргэ оҥосток сүлэттүрбэтэхтэр», туораттан кэлэр көмөнү кэтэһэн олорбуттара. Арай, «Тропа» хотонуго үлэлээччилэр итиэтэр үлэни ыыппыттар. Ыраата барбакка киниэхтэн холобурда ылыахха.

Тоҥор сүөһү ыраар, биэрэр бородуукусуйата татыарыйар. Графиктарыгар тиибэ5экэ уолбут ынахтар Хатылыга элбэхтэр. Ааҕардас «Искра» фермаҕа—80. Манна номмуо улахан сүөһү ырыыта таһаарыллыбыт.

—21 ынахтаахыттан 9-һа эрэ ыатар. Олортон сорохторо уолан кэрээтэ тураллар: күһүгэ кинилэҕэ тиийбэт үүтү биэрэллэр,—диэн кэпсиир ыччат-комсомольскай фермаҕа иккис сылын үлэлиир Валя Хоютанова. Итинник балаһыанньа «искраларга» барыларыгар үөскээбит. Арай, соҕотох Агаша Чичигинарова 17 ынар ынахтааҕа атыттары ордук сапапыт.

«Искра» ферма билигин күүгэ ортотунан 1,2—1,3 центнер үүтү ыыр. Ыанньыксыттар сайылыктан киирэн баран көнньорбо сиэппит күннэрин тарбахха баттыыллар: икки. Онуоха эбии ессэ ынахтар Каракум усулуобуйатыгар көһөрүллэ сылдьыбыттар; үс күн уулаабатахтар. Билигин ити ыраахаттар аспыттар: көрөнүүхня үлэлээн, сүөһүнү көөньорбокон аһатыы саҕаламмыта аҕыйах хоммут.

—Көөньорбоҕо эбии бурдук көрүллэрэ буоллар,—дьаһаллэр ыҥыньыысыттар.—Ынах үүтэ тылыгар эбээт!

Кырдьык оннук. Субуруускай аатынан совхозка оройуон салаатын ыһаарыытынан аналлыт 800 тонна туорах бурдук Лена өрүһү туоран кэлэн, хаһан сүөһү аһаҕар киириэ ыраах. Ону кэтэһэн олорбокко, общественнай сүөһү кыстыгын туруктаахтык туоруу дьаһалларын күүскэ ылыахха.

Бастатан туран, миэстэҕэ сүөсүһүттэр эппиэтиэстэрин үрдэтиэххэ. Үлэ режимин тутуһуулларын, зоотехническай ирдэбиллэр толоруулларын күннэтэ хонтуруоллуохха. Маныаха, туох ханнык иннинэ, ынах сиимэн тымныы уунан сууйар үгэһи туоратыахха, аргыйа турар түннүктэр уонна аанаар хайаҕастарын бүөлэтэлиэххэ. Эби аһылык көрүгэриин элбэтии—Хатылы отделениетыгар үөскээбит балаһыанньаттан тахсарга эрэллээх суол. Ону уталыппакка олохтуохха.

Л. УНАРОВА,
хаһыат сиэлл. корр.

Специалист трибуната

СЫЛГЫНЫ ЭНЧИРЭППЭККЭ ИИТИЭХХЭ

Сылгы кыстыгын энньиттээх күннэрэ саҕаланнылар. Сылгыһыттар иннилэригэр сылгыны энчирэппэт, дьүдэппэт уонна элбэх тэрүөҕү ылар сорудах туралллар. Быйыл дьыл ыраахан: быһаарыылаҕыытааҕар аҕыйах от оттонно, туорах бурдук Золотинка курдук ыраах сиртэн таһыллар. Онон сылгыга көрүллэр оту, фураһы сып-сым курдук тутан, эрдэттэн ааҕан-суоттаан, аһары оросхуоттааһыны таһаарымыахха наада. Ол инниттэн совхозтар кылаабынай зоотехниктара субу күннэргэ сылгы аһылыгын ыйдарынан үлэрэн график оҥорөллоро ирдэнэр.

Улахан тымныылар түһүөхтэрин иннинэ убаһалары ийэлэриттэн араaран, аһылыкка киллэриигэ бытаарыы таһаарылынна: 1140 убаһаттан 650-на эрэ араарылынна. Бу үлэни түмүктүү охсуохха.

«Мугудай» совхоз бастыҥ сылгыһыттара М. С. Толстоухов уонна Д. Т. Сивцев холобурдарынан убаһаны хастаран аһатыыны тэрийиэххэ. Ити —биирэ. Иккиһинэн, тыйдар, тиҥэһэлэр бөлөхтөрүн бу күннэргэ кэрийэн көрүөххэ. Ыран эрэр сылгылары талан, хас да күннээх эбии күүскэ аһатыыга туруоруохха.

Совхозтар ветеринарнай специалистарын элбэх үлэ күүтэр. Бастатан туран, лиистиги утары сэрэтэр дьаһаллары ыытыы. Бу күннэргэ аһылыкка киирбит ычат сылгылар сөйүө, гастрофилез, стронгилятоз курдук лиистиктэриги түһэрэ охсуохха.

Онуоха дегельминтизацияны ыытыллыан нниинээҕи күн сылгыны булгуччу аччыктатыллар. Сарсыарда дьыбар тахсыыта нуорма отторун эбэтэр бурдуктарын тарҕатан баран, хлорофос суурадаһыннаах ууну лейкэнэн ардахтыы кутуллар. 10 төбө нуорматыгар хлорофос икки бырыһыаннаах суурадаһына туттуллар.

Бастаны уол төбөнү эмтээн баран, 1-2 чаас устата кэтээн көрүллэр. Ол кэмҥэ ханнык да хос дьайыы биллибэтэҕинэ, хаалбыт сылгылары салгыы эмтэниллэр.

Күөмэйдьитинэн урукку өттүгэр ыалдьыбатах убаһалар, тыйдар, оннор улахан сылгылар хайаан да ыалдьыахтаахтарын сылгыһыттар умналлара сатаммат. Бу ыарыы үөрэ биллэрин кытта, сылгыһыттар тута ыалдьыбыттары араарыахтаахтар уонна ветеринарнай көмөнү ыҥырыахтаахтар. Күөмэйдьит ыарыыттан үгүс сүтүк тахсарын бопсор дьаһаллары оройуоннааҕы ветстанция үлэһиттэрэ, совхозтар специалистара эрдэттэн ылаллара наадалаах.

Б. ТЫТЫГЫНАЕВ,
ветврач.

Комментатор колонкалара

НЮРНБЕРГ УРУОКТАРА

1945 сыл сэтинньи 20 күнүгэр сууттанааччылар ыскамыйаларыгар 21 киһи олорбута. Корреспонденнар фотоаппараттарын уонна кинокамералар объективтарын көрүүгэ аан дойду бүтүннүүтэ, киһи аймах историятыгар биллибэтэх ыар буруйу оҥоруу бириччиинэлэрин өйдүүргэ кыһанан, урукку фашистскай дьаһайааччылар сирэйдэрин-характерын болҕойон одуулаабыта. 2 №-дээх нацист Геринг «айыыҕа дьулуһарын» уонна «тугу да билбэтин» туһунан сымыйалаабыта; Гэсс кирэйи буолан кубулуйбута; Риббентроп уодаһыннаахтык арҕааҥы державалары «Европаттан Азияҕа хардааны биэрэргэ» ыҥырбыта; нацистскай расизм идеолога Розенберг киниэхэ славяннары уонна еврейдэри кэйгэллиир санаа да киирбэтэҕин туһунан андаҕайбыта. Буруйданааччылар бары биир тылынан буруйу бэйэлэригэр түһэрбэккэ Гитлергэ, Геббельскэ, Гиммлергэ уонна суутаан сылдьыбыт Борманнга түһэрбиттэрэ. Ити курдук, 40 сыл анараа өттүгэр Историяҕа тэҥнээҕэ суох процесс — кылаабынай нацистскай байыаннай буруйдаахтары суутааһын саҕаламмыта.

Быйыл, фашизмы ултурутуу 40 сыла туолар сылыгар, арҕааҥы дойдулар, бастатан туран АХШ уонна ФРГ, реакционнай күүстэрэ аан дойду иккис сэриитин бириччиинэлэрин уонна хаамыытын, киин историческай түмүктэрин, ол иһигэр Нюрнбергдааҕы процесс сокуоннаһын токурутарга ордук элбэхтик холонон көрдүлэр. Ону ыйыллыбыт державалар өс ситиһиилэрин аҕыйах курдук көрдөрөн хаста-хаста этиллиниэ уонна суруллуна!

Суох, гитлеровскай Германия баһылыктарын эрэ буолбакка, буруйдаах фашистскай систиэмэни бүтүннүүтүн сааттаах ыскамыйаҕа олордубут ол процесс өс ситиһиитэ аҕыйах буолбатаҕа. Нацизм садьыт дьайыылара түбэһиэх күүстэринэн оҥоһуллубатахтара: ордаттан уонна сөрүйэн былаан наммыттара. «Нерв, сүрэх, аһыныы суох — эн немец тимириттэн оҥоһуллубутуҥ... Нууччалары вэттэваны олорон ис, кырдьаҕас эбэтэр дьахтар, кыыс эбэтэр уол көрүстүҥ, тохтоомо. Биһиги аан дойдуну бүтүннүү сөһүргэстэтиэхпит. Германец — аан дойду муҥур хаһаайына» — ити молуйуонунан тырааһынан тарҕаммыт «Немец саллаатын өйдөбүннньүгүттэн».

Нюрнбергдааҕы трибунала остоохтор 40 сыл анараа өттүгэр да бааллара. Киниэлэр оччолорго сорох нацистскай байыаннай буруйдаахтары, үгүстэрин кистэлэҥинэн Латинскай Америкаҕа эбэтэр АХШ-ка тиэрдэн, буруйдааһыттан куоттарбыттара, суут ыскамыйатыгар түбэспиттэри быыһаталлыырга соруммуттара.

Ол эрээри процесс ыытыллыбыта. Норуоттар Нюрнбергдааҕы трибуналлара уонна нацистар баһылыктарыгар эрэ буолбакка, оччолорго уонна билиҥҥи саҥа сэриигэ дьулуһар күүстэргэ бүтүннүүлэригэр суостаах бэриэбэрэ таһаарбыта.

А. ГРИГОРЬЕВ,
ССТА ырытааччыта.

© Дьыллар уонна дьоннор ©

КЫҺЫЛ ПАРТИЗАН

Совет былааһын утары турбут олохтоох баайдар хараҥа дьайыыларын, уруйэ бандаланы утары өлөр-тиллэр охсуһууга саа-саадах тутан сэриилэспит дьоннортон биирдэстэринэн Д. М. Дьячковскай (Махыс Миитэрэй) этэ. Кини Чурапчыга тэриллибит Үөт Субуруускай кыһыл дружинатыгар бастакынан киирбитэ.

Дмитрий Михайлович 1904 сыллаахха Амма улууһун 1 Болугур нэһилиэгэр дьадаҥы кэргэҥҥэ төрөөбүтэ. Сулҕаччы оскуолатыгар үөрэнэ сылдьан комсомолга киирэр. Ыччат ооҕугар ылыллаат, Кыһыл Армияҕа ити тэгиһим, айылыгы хомуйууга комолоһор.

1921 сыллаахха бандьыттар, олохтоох баайдар хотторуунан Сулҕаччы большевиктарын, комсомолецтарын тутан хаайаллар, Хайырбаска разведкаҕа сылдьан онно киниэхэ эрэ түбэһэр. Хаайыылаахтары Соморсун Арыылааҕар илдьан араастаан сордууллар-муҥнууллар. Ол эрээри ити киһилэри булгурупатаҕа, өстөөххө аргыстаах-оһуоннаах өйү-санааны өссө оро күүрпүтэ.

Дмитрий Михайлович ити хаайыыттан мүлчү туттаран куотар. Е. И. Курашов этэрээтигэр киирэн Биллистээххэ, Элэһиигэ буолбут сэриилэргэ кыттыыны ылар, Сахыл Сыһыыга, Солобуодаҕа тиийэр.

Кыһыл партизан Д. М. Дьячковскай 1925 сылтан Бастакы Болугур, Чакыр, Одьулуун, Амма сельскай Советтарыгар секретарынан уонна председателинэн үлэлиир. Ити кэнниттэн государствоҕа кутталлаах суох буолуутун комитетыгар ыытар үлэтигэр, сир түҥэтиитигэр, үөрэҕэ суохтары үөрэхтээһиҥҥэ, хотону дьиэттэн араарыыга, бастакы холбоһуктааһына тэриллиитигэр үгүс сыратын биэрэр.

Аҕа дойдуну көмүскүүр сэрии кэнниттэн бадьаргуйбут Карл Маркс аатынан колхозка бухгалтерынан, онтон колхоз араас үлэлэригэр сылдьыбыта. Дмитрий Михайлович 1972 сыллаахха тохсуннуга уһун ыарахан ыарыыттан өлбүттэ.

Кыһыл партизан, советскай тутуу актыыбынай кыттыылааҕа Дьячковскай Дмитрий Михайлович үлэтэ үрдүктүк сыаналаммыта. Кыһыл Сулус орденынан, 1941—1945 сс. Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии сылларыгар килбиэннээх үлэтин иһин медалынан, Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Бочуоттаах Грамотатынан наҕараадаламмыта. Кини Одьулуун сельсоветын исполкомун Бочуоттаах кинигэтигэр саас-үйэ тухары киллэриллибитэ.

Е. ЛИТВИНЦЕВ,
Албан аат оройуонааҕы кулуубун чилиэнэ.

САҤА КИИНЭЛЭР

Кылгас болдьоххо кэлбит Одессатааҕы студия киэһээх «Сезон чудес» диэн хартыынатыгар эдэр художник түбэспит үгүс дьиктилээх уонна көрдөөх быһыыларыгар олоҕурбут. Илэйтээх билиигитигэр мелодияларынан уонна үҥкүү ритмэрэнэн толору бу музыкальнай лиэнтэ болҕомтону тардыаҕа.

Икки сериялаах кэтит экраннаах өҥнөөх «Сокровища древнего храма» диэн индийскай фильм геройдара — кинилэр бинг и д. а. р. Киинэлэртэн биирдэстэрэ аҕаларын баайын аҕардастыы ааҕырыйар туһуттан, саамай дьэбир уонна дьиикэй ньымалары туттан, атын олоҕор тура сатааһына сэһэргэнэр.

С. ДАНИЛОВ.

«Үчүгэй настроение» кулуупка

Араас өҥнөөх шардарынан, сибэккилэринэн киэргэтиллибит фойеҕа кустук дьиримнии оонньотон музыка кутуллар. Бэрт сотору фойе дьонунан туолла, үксүлэрэ бэйэ-бэйэлэрин үчүгэйдик билсибэр дьон эйэҕэстик дорооболоһоллор, сонуннарын үллэстэллэр. Бу — 30-тарыттан үөһэ саастаахтарга аналлаах «Үчүгэй настроение» кулууп бастакы биэчэрэ.

Сынньалаҥ биэчэрэ көрдөөхтөр, булугас өйдөөхтөр күрэхтэһиилэринэн саҕаланар. Элбэх эрмирдээх боппуруостарга эппиэттииргэ, сүүрүүлээх-көтүүлээх күрэс былдьаһыыларга «Эрэл» уонна «Мичээр» хамаандалар эрбии бинтин курдук эпил-тэгил тардыһаллар. «Халдьаачылар» ансамбллара тэгил өрдөөһүн олороллор.

Аны балалайкалаах гитара доҕуһуолларынан «Краковьяк», «Полька», о. д. а. бэйэ-бэйэлэрин солбуһаллар. Бу аҕа колуона бэркэ таптыыр үҥкүүлэрэ умнулла быһыытыйбыттар. «Саатар уонча киһилээх куруһуок аһан бу үҥкүүлэри үөрэтэр буоллар», — диэн биэчэр биир кыттыылааҕын этиитин бэркэ сэргии иһиттибит. Кырдьык даҕаны, итинник кыраһыабай үҥкүүлэри сэргэтэр, тилиннэрэр сөп.

«И в шутку и в серьез» викторина биэчэр кыттыылаахтарын барыларын болҕомтотун тарта. Көннөрү сынньанаахтарын баҕалаахтар үөһээ этээс холлыгар таһсан телевизор көрдүлэр, тупсаҕайдык тардыллыбыт остуоллар тула олорон ирэ-хоро сэһэргэстилэр.

«Үчүгэй настроение» кулуупка көрсүһүү ыйга биирдэ ыытыллара былааннанар. Кулууп советэ инники өттүгэр интэриэһинэй дьону кытта көрсүһүүлэри, өйү-санааны байытар бэсиэдэлэри, о. д. а. дьаһаллары баһылиир, кыраһыабай буолуу кистэлэҥнэрин аһыаҕа, дьиэ-кэргэн наадалаах сүбэлэри бэриэҕэ. Быһата, «Үчүгэй настроение» кулууп ыҥырар дьонун саастарыгар сөп түбэһиннэрэн, атыгар дьуоралии үлэни-хамнаһы тэрийиэҕэ. Отуттарыттан үөһээ саастаахтар кулууп үлэтигэр актыыбынайдык кыттаргытыгар, быһаччы кэмэлэһоргутугар баҕарабыт.

М. НИКОЛАЕВА.

«Культураҕа, спорка дьоҕурбутун съезкэ аныыбыт!» девизтээх эстафета БАЛАҺЫАННЬАТА

Сыала уонна соруга

— үлэһиттэр иллэҥ кэмнэрин туһалаахтык атаарыыларын хааччыйыы, кинилэр культураҕа уонна спорка тардыһыыларын күүһүрдүү, тустаах социалистическай эбэһээтэлистибэлэрин чиэстээхтик толорууларыгар көҕүлээһин;

— спордунан нэһилиэктэр икки ардыгар дьарыктаныы ситиһиитин, самодеятельнай искусствоны киэҥник пропагандалааһын.

Эстафетаҕа нэһилиэктэр үс бөлөххө араахан кытталлар.

Бастакы бөлөх:

Кытаанах — Х о о т т о ҕ о тохсунньу 11 күнүгэр (Кытаанах нэһилиэгин концерда); Хоптоҕо — Сыллаан тохсунньу 18 күнүгэр (Хоптоҕо концерда); Сыллаан — Хатылы тохсунньу 25 күнүгэр (Сыллаан концерда); Хатылы — Мугудай олунньу 1 күнүгэр (Хатылы концерда); Мугудай — Кытаанах олунньу 8 күнүгэр (Мугудай концерда).

Иккис бөлөх:

Бахсы — Одьулуун тохсунньу 11 күнүгэр (Бахсы концерда); Одьулуун — Болугур (Одьулуун концерда); Болугур — Чакыр тохсунньу 25 күнүгэр (Болугур концерда); Чакыр — Хайахсыт олунньу 1 күнүгэр (Чакыр концерда); Хайахсыт — Бахсы олунньу 8 күнүгэр (Хайахсыт концерда).

Үһүс бөлөх:

Соловьев — 13 №-дээх СПТУ тохсунньу 11 күнүгэр (Соловьев нэһилиэгин концерда); 13 №-дээх СПТУ — Арыылаах тохсунньу 18 күнүгэр (13 №-дээх СПТУ концерда); Арыылаах — Хадаар тохсунньу 25 күнүгэр (Арыылаах концерда); Хадаар — Болтоҥо олунньу 1 күнүгэр (Хадаар концерда); Болтоҥо — Соловьев олунньу 8 күнүгэр (Болтоҥо концерда).

Бэйэлэрин бөлөхтөрүгэр бастаабыттар оройуон киинигэр кэлэн финалга кыттар бырааптаналлар.

Күрэхтэһии спорт миниһын көрүҥнэригэр ыытыллар: этэх оонньуута — 3 зачет, хапсаҕайга — 4 зачет (60 кг, 70 кг, 80-тан үөһээ кг), остуол тенниһэ — 2 эр киһи, биир дьахтар.

Сааһыламмытынан дуобакка уонна остуол тенниһигэр күрэхтэһиилэр тэҥҥэ ыытыллаллар, итиннэ сэргэ эбиэккэ диэри кэмнэ национальнай ыстаныыларга күрэхтэһиилэр түмүктэниэхтээхтэр. Биир киһи икки көрүҥҥэ ордукка кыттара көҥүллэммэт. Көрдөн көрүҥнэрэ кэн кыайыылаах хамаандаҕа 2 очко аҕыллар, тэҥнэйии түбэлтэтигэр 1 очко бэриллэр, кыайтарыылаахха очко суруллубат. Национальнай оонньууларга спортсменнар 8 туоска туһаллар.

Концертыыр чааһа. Концерт иннинэ сельсовет исполкомун председателэ эбэтэр партийнай тэрилтэ секретара нэһилиэк сэһиэн көрсө үлэтин хамнаһын туһунан 10 мүн. рапорт-отчуот оҥорор. Альбом-рапорт жюрига туттарыллар. Концерт уһуна 1 чаас 30 мүн. ордуо суохтаах.

Эбэһээтэлинэй нүөмэрдэр: уолаттар ансамбллара — 1, кыргыттар ансамбллара — 1, ВИА, хомуска оонньооһун, национальнай народнай инструменнар оркестрдара — 2, бөлөҕүнэн үҥкүү — 3, сольнай ырыа — 2 уол, 2 кыыс толорууларыгар, сценка, монолог, көрдөөх кэпсээннэр — 2 (тус-туһунан көрүҥнэргэ), оригинальнай жанр, пантомима, цирковой нүөмэрдэр — 1, дуэт, трио, квартет — 2 көрүҥ. Концерт финала — «Улуу партияны уруйдуубут!» литературнай монтаж, музыкальнай композиция.

Концерды сыаналааһын. Толоруу маастарыстыбата, жанр ис хоһооно, сценическэй культура, костүүмнэр, конферансье, сцена дэкоратига сөп түбэһиннэриллэн киэргэтиллиитэ 5 баллаах, концерт биирдиилээн нүөмэрдэрэ 10 баллаах системанан сыаналаналлар, нүөмэрдэр сыаналарын орто баллара таһаарыллан уопсай балга эбиллэр.

Финальнай күрэхтэһиилэр оройуон киинигэр ыытыллыахтара, болдьохторо тэрийэр комитет быһаарыытынан быһаллыахтара.

Наҕараадалааһын. Бастаабыт коллективтар тэрийэр комитет дипломнарынан, грамоталарынан, культура тэрилтэлэригэр аналлаах инвентардарынан, спортсменнар кубоктарынан, дипломнарынан наҕараадаланыахтара.

ТЭРИЙЭР КОМИССИЯ.

Редактор Н. Е. МАКАРОВ.

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета, профсоюз райкома, «Чурапчы» совхоз салалтата, Кытаанах сельсоветын исполкома, Килэҥки отделениетын совета колхознай-совхознай туруу ветерана

ЗАХАРОВ Петр Дмитриевич

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн, биэрэ кэргэттэригэр, аймахтарыгар кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор — 21-332, отделлар — 21-265, уопсай 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча ул. Карла Маркса 12. Тираж 3466
№ ЗАКАЗА 140.